

Orð til umhugsunar – 10. mars 2008

Kæru systur í Delta- og Eta-deild!

Ímyndum okkur kirkjuathöfn – og það er engin tónlist.

Ímyndum okkur ættarmót eða þorablót – og það er engin tónlist.

Ímyndum okkur ball eða ballett – án tónlistar

Ímyndum okkur að vera ástfangin – eða í ástarsorg – og það er enga tónlist að hafa í útvarpi, af diskum eða úr I-poddi.

Ímyndum okkur þjóðerniskennd – án tónlistar.

Ímyndum okkur líf án ljóðasöngs – án jazzins – án klassískrar tónlistar – án Bítlanna og Stones

Tónlistin er samofin lífi okkar – er allt um kring og inni í okkur. Hún hefur áhrif á tilfinningar okkar og skap og í gegnum hana fáum við útrás fyrir tilfinningar eða komum okkur í tiltekið skap. Fyrir marga er tónlistin farvegur sköpunar- og tjáningarþarfar.

Sem amma raula ég vöggustef þegar ég svæfi barnabörnin – eða tralla taktfast bull þegar ég sprella og dansa með þeim.

Í bernskuminningum mínum er amma að raula við mig *Stígur hún við stokkinn* og *Ríðum heim til hóla*. Pabbi og mamma að syngja tvíraddað lögin um Gunnar og Njál sem þau lærðu í Ungmennafélaginu í sinni sveit á öðrum og þriðja áratug síðustu aldar. Við laugardagslögin í útvarpinu mátti taka dansspor og harmonikkan gaf manni spennandi fiðring í fæturna – og í söng hjá Hallgrími Jakobssyni í Austurbæjarskólanum söng maður í sig ástina á landi, þjóð og gróðri jarðar.

Svo kviknuðu nýjar kenndir og þær var gott að heimfæra á rokkið og Presley – síðan The Beatles og Rolling Stones, Hljóma, Shady Owens og Flowers. Dramatíkin og löngun unglingsins til þess að bæta heiminn fann sér farveg í vísna- og baráttutónlist á tímum hippanna, Vietnamstríðs og stúdentauppreisna.

Ég var heppin. Foreldrar mínir vildu að ég færi í Barnamússíkaskólann. Í gegnum fiðlunámið þurfti ég að hlusta á og spila öðru vísi tónlist en þá sem lá beinast við krökkum og unglungum. Þar var ég leidd inn í heim sem síðan hefur gefið mér lífsfyllingu – hrifið mig, glatt og stundum grætt. Jafnvel þótt fiðluspilið mitt hafi aðeins varað í sex-sjö ár nægði það til að opna hugann og kenna mér að hlusta á næmari hátt eftir margslungnum undrum tónlistarinnar.

Mér finnst merkilegt að fyrir rúmri öld, í aðdraganda fyrstu fræðslulaganna hér á landi, lagði Guðmundur Finnbogason til að ein af tíu námsgreinum barnaskólans yrði söngur. Sálarlyfting og félagsleg tengsl í gegnum söng voru meginrökin hans.

Um svipað leyti var sr. Bjarni Þorsteinsson að reyna að kría út styrki til þess að gefa út mikið safn íslenskra þjóðlaga sem hann hafði unnið að í mörg ár. Einhverjir mektarmenn þess tíma mæltu eindregið gegn útgáfunni: Íslensk þjóðlög væru „svo léleg og ljót, að þau væru þjóðinni til minnkunar“ (BP: 18) Danskí Carlsberg-sjóðurinn kom svo til skjalanna og bjargaði menningar-verðmætunum okkar.

Margt hefur breyst í tónlistarlífi þjóðarinnar síðustu hundrað árin. Við lærðum að meta gildi þjóðlaganna jafnhliða því sem tónlistarundur heimsins opnuðust fyrir okkur. Í mörgum Íslendingnum leyndist tónskáld, hörkusöngvari eða hljóðfæraleikari af guðs náð.

Nýbúar hér á landi, alveg frá því á stríðsárunum, eiga stóran þátt í því að mennta þjóðina á sviði tónlistar og kalla fram hæfileikana. Hugsið ykkur, að hér og hvar í örsmaum byggðarlögum landsins er frábært tónlistarfólk utan úr heimi að kenna börnum og fullorðnum tónlist!

Áhugi Íslendinga á því að syngja reyndist ótrúlegur – fyrir fáum árum hitti ég dagskrárgerðarkonu frá BBC sem var hingað komin til þess að gera útvarpsþátt um þessa þjóð sem átti að hennar sögn heimsmet í kóraráttöku.

Skólastjóri hér í Reykjavík sagði við mig, þegar við vorum að ræða mikilvægi listnáms í grunnskólum: Mér finnst að námið eigi að snerta við öllum strengjum í brjósti nemandans.

Undir þetta tek ég - og vil bæta við að í grunnskólanum - þar sem næst til allra barna - þarf að nýta tækifærin til þess að opna heima sem geta á

lífsleiðinni verið einstaklingunum fylling, akkeri og heilbrigð nautn. Heimur listanna býður upp á þessa möguleika.

Kristín Á. Ólafsdóttir, Eta-deild